

Скъпи жители и гости на нашето родно село Никудин,

Уважаеми господин Кмет на община Струмяни,

Позволете ми да ви поздравя най-сърдечно от свое име и от името на членовете на инициативния комитет за ознаменуване на 100 г. от началото на строителството на храм „Свети Пророк Илия” в с. Никудин. Почти осем месеца ние, а оказа се - и още десетки, стотици никудинци очаквахме тази прекрасна вечер, тук- на площада в нашето непогиващо село. Селото е откъснато от активния живот поради разположението си. През годините на прехода, а и от преди това населението драстично намаля. Сега тук живеят постоянно 80-90 души - предимно възрастни хора . Едничкото нещо, което разнообразява живота тук, е храмовият празник на нашата черква -Илинден. От незапомнени времена на този ден в селото се връщат много и голямо - напуснали го по различни причини, идват гости от съседните села на Малешевско и Огражден. Всичко това подтикна група единомишленици, живеещи в селото и в гр. Сандански, да предприемем нещо, което да оживи за повече време всекидневието на нашите близки и роднини. Не бе необходимо много време и търсене - единодушно се спряхме на 100-годишнината от започване строителството на храма Свети Пророк Илия в селото. За няколко дни събрахме инициативен комитет. Посетихме Кмета на община Струмяни- г-н Илиев. Той с готовност прие тържествата и цялата организация да преминат под негов патронаж. Изпратихме специално писмо, за да измолим благослова и молитвите на новоизбрания Неврокопски митрополит Серафим за успеха на това благородно и боголюбиво дело и да го поканим лично да отслужи празничната литургия и да благослови миряните и курбана, който се дава на храмовия празник от 100 години! Разказвам всичко това, за да ви покажа нашата огромна радост от красивата гледка тук и тази вечер. Благодаря на всички, които се отзоваха на нашата молба за помощ според възможностите си! Благодаря на всички вас, които се отзовахте на поканата ни и сте тук тази вечер да направим Илинден по-весел, по-оживен и по-смислен. А на тези, които се питат защо отбелязваме 100 г. от началото на строежа ще отговорим с пожеланието те да се заемат и организират такъв, че и по-голям празник през 2022г.- когато ще отбележим 100 г. от освещаването на храма. Живи и здрави до тогава - ние ще уважим и него. Сега поставяме акцента върху началото, изграждането и надеждите за бъдещето.

Драги съселяни и гости,

Живеем в трудно време. Всеки от нас ежедневно е изправен да решава едни или други задачи от живота. За нас - инициаторите беше ясно още в началото, че ние няма да можем да решим нито проблемите на всеки от вас, нито проблемите на Никудин. Заемайки се с организацията, подготовката и провеждането на 100 г. юбилей на нашия храм ние решихме да се ръководим от мотото: „ВЯРАТА НИ Е ОПАЗИЛА ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ, ВЯРАТА ЩЕ НИ СЪХРАНИ И ЗАНАПРЕД !” Днес особено ни е нужна и ценна вярата. Вярата в добротата и в Човека; вярата, че родовата ни памет не трябва да прашясва по шкафове и тавани; че нашите деца и внуци, макар и много от тях да са по чужбина, трябва да знаят своя корен и да се връщат при него. Защото там- при нашия корен няма от какво да се срамуват нито те, нито идните - там ще видят нашите бащи и дядовци, впрегнали вол или конче да изпълнят наряда си за строежа на храма през 1914-1922 или на училището през 1948-1956 год.

Заради гостите искам да разкажа накратко историята на селото:

От селищата в Малешевска планина Никудин заема възможно най-доброто географско разположение, осигуряващо и в миналото, и днес, земя за земеделеца и пасища за добитъка. Разположено в долината на река Лебница, южно от мястото, където реката приема десния си приток- Троолския андък. На сегашното си място селото датира от повече от 300 години. Преди това се е намирало на 2 км в южна посока (днес-местн.Стар Никудин) и се е състояло от 3 махали (Папренска, Темноборска и Връсинковска). Сградният фонд сега е типичен за малешевско-огражденската къща, а в миналото почти всички къщи са били изградени от камък и кал или плет, измазан с кал. Всяка къща, която е била на два етажа, е имала зимник, обор за добитъка и стаи за живеене на втория етаж. По време на турското робство Никудин е било чифликчийско село, но населено само с българи. За това време напомнят и останки от турска кула, намираща се на 2 км от селото. Васил Кънчов съобщава, че към 1891 г. жителите му са 252, а къщите - 60. През 1934 г. тук живеят 476 души, 1946- 583, 1956- 717, 1975- 419, 1985- 292, 1997- 239. В миналото по реката е имало много воденици и тепавици. Тук са идвали да мелят брашно от цяла Кършияка.

Приема се, че името на село Никудин идва от някогашния манастир „Св. Никола“, където на Никулден се събирали хората от всички махали, които били наричани „никулденци“. Така, след като се скупнило, станало Никудин. Споменава се и с името Никодин. В синора на Никудин има останки от древни поселения. Най-значими са останките в местността Градището - хълм, обрасъл с дъбова гора, върхът на който е ограден с камъни.

Няколко думи и за храма „Свети Пророк Илия“

Завършен и осветен през 1922 г от неврокопския митрополит Макарий с тържество, което се превръща в празник за всички села наоколо. Построен е през 1914- 22 г. от майстор Иван Гердов от Берово. Разположен е на десния бряг на р. Лебница. Камбанарията е западно от черквата, висока е 6 м. Камбаната е отлята от братя Алексиеви от гр. Пловдив на място с бакър, събран от селото и околните селища. Размерите на черквата са 16 м на 8 м. Зографисването ѝ е изпълнено от майстори от Разлог. Полилеите са изработени от Георги и Борис Златинови от с. Крънджилица. Такива полилеи има в почти всички храмове на Кършияка. Пръв свещеник в храма е бил Димитър Иванов от Берово. През 1930 г. е служил енорийски свещеник Иван Стоянов, през 1932-34г.-поп Димитър Михайлов, през 1935- 39г. - свещеник Костадин. Най-продължително в черквата е служил поп Серафим Кръстев Дуев - от 1939г. до неговата кончина през 2008 г.

Драги съборяни, по решение на ИК за организиране тържественото честване на 100 г. от застрояването на храма в с. Никудин бе предприето няколкомесечна кампания. Събрани бяха 9653,51 лв. С тях бе извършен вътрешен ремонт на храма, подготвен бе и настоящият празник. Ще представим и дадем гласност на всички събрани средства и документиран отчет за разходите - да се види къде са отишли дарените от вас пари. Ние оценяваме, че направеното не е никак малко, но е недостатъчно, предвид състоянието на църквата ни. Да даде Господ здраве и живот до 2022 година, когато ще празнуваме 100 г. от освещаването и с помощта на всички вас да довършим започнатото. А за да остане някакъв паметен знак от тази вечер и този Илинден, ИК дарява на селото този часовник нека отброява часовете и годините до следващите ни срещи и празници!

Драги гости на нашия празник, позволете ми от свое име и от името на инициаторите и организаторите да ви пожелаем преди всичко здраве и добро настроение, кураж и сила за оцеляване в трудните години на днешния живот. Мисля, че тук най-добре ще звучат думите на нашата поетеса Катя Кирянова:

НАС НИКУДИНЦИ НИ СРОДЯВА,
ЧЕ КРЪВТА ВОДА НЕ СТАВА
И ДОРИ ДААЕЧ ДА СМЕ ОТ ТУКА
ВСЕ ТЪЖИМ ЗА НАШАТА „ЧУКА“

Димитър Чапкънов,

19 юли 2014 г. , с. Никудин

Списък НА КМЕТОВЕТЕ, КМЕТСКИ НАМЕСТНИЦИ, ПЪЛНОМОЛЦНИЦИ НА С. НИКУДИН ПРЕЗ ГОДИНИТЕ:

ЧУДИЛОВ ТИНЧЕВ, ЗЛАТКО ТАСЕВ, ГЕОРГИ ЕВТИМОВ, ВАНГЕЛ АЛЕКСИЕВ, ЛЮЗЕН ГЪОРГЪОВ, АНДОН АПОСТОЛОВ, МИЛАН СТОЯНОВ, АТАНАС МАЛИНСКИ, ИЛИЯ ДОНЧЕВ, КИРИЛ ГЕОРГИЕВ, НИКОЛАЙ МИЦЕВ, МИЛАН ТЮФЕКЧИЕВ, ВАСИЛ МИЦЕВ, БОЙКА ЗЛАТКОВА, НИКОЛАЙ СТАМБОЛИЕВ, ЕМИЛ КОСТАДИНОВ, СТЕФАН МИЦЕВ, БЛАГОЙ ДУЕВ, ВЕНЦИ ПЕТРОВ, НИКОЛАЙ ЗЛАТКОВ, НИКОЛАЙ ЦЕКОВ, ЕМИЛ КОСТАДИНОВ.

Спомен за нашето училище

Сградата на Основно училище „Кирил и Методий“ – с.Никудин е строена в края на 40-те и началото на 50-те години на миналия век. Построили са я нашите бащи и майки, баби и дядовци с доброволен труд и разпределение на наряда- кой-колко камъни, пясък, дървен материал да достави на строежа. Всичко това е ставало под зоркия поглед на избраното преди това настоятелство в състав: Асен Дашев, Георги Ефтимов, Кирил Николов, Серафим Кръстев. Преди това основното (а още по-преди- началното) училище се помещаваше в стара турска кула (с амбразури и бойници), която беше на мястото на днешното кметство. То имаше две класни стаи и една учителска. Когато през 50-те години се открива прогимназия към училището, за класни стаи се ползваха и две стаи от съседната къща на фамилия Янчеви.

Новото училище е строено дълги години - следвоенна България не е имала средства за училища в селца като нашето. Учебните занятия в новото училище започват през късната есен на 1953 г. при директор Асен Дашев. За времето си сградата беше най-лична и представителна. Поради местоположението си в селото тя беше като бяла птица, кацнала в средата на малкото планинско село. Класните стаи в по-голямата си част бяха светли и просторни. По-малки бяха само двете югоизточни стаи. Имаше обособени стаи за детска градина, за първи до четвърти клас, кабинети за

горните класове, дърводелска работилница (единствена в околията), опитно поле, кът по астрономия и география, кухня за детската градина. Големия салон на първия етаж се ползваше дълго време за кинопрожекции, а зимно време се устройваха театрални представления, новогодишни тържества и концерти.

60-те години на двадесети век са годините, през които имаше най-много ученици в село. В прогимназията идваха деца от съседните села- Колибите, Крънджилица, Махалата. По-възрастните хора от село и днес с уважение си спомнят за дългогодишните директори на училището- Асен Дашев и Кирил Мицев. Помни се учителствуването на началните и прогимназиални учители: Роза Мицева, Иван Донев, Николина Паскова, Страхил Янчев, Кръстю Киров, Зафир Траянов, Георги Белев, Люба Маникатова, Николай Алексиев, Иван Миладинов, Вангелия Мицева, Величка Акшарова, Славчо Янчев...

Димитър Чапкънов

ХРАМ „СВЕТИ ПРОРОК ИЛИЯ” – с.Никудин

Храм „Свети Пророк Илия" е строен през 1914 - 1922 г. от цялото население на селото под вещото ръководство на майстор Иван Герлов от Берово. Осветен е през 1922 г. от неврокопския митрополит Макарий с тържество, което се превръща в празник за всички околни села. Разположен е на десния бряг на р. Лебница и е с размери: 16 м на 8 м. Зографисването е изпълнено от майстори от Разлог. Храмът е трикорабна едноабсидна базилика с женско отделение. Вътрешното пространство е сполучливо разчленено от колоните. Цялостната украса е изпълнена по традиционния за втората половина на XIX век начин за украсяване на църквите в Огражден и Малешевско. Таваните са дървени с множество декоративни елементи. На централния таван е изобразен Христос Вседържител. Колоните на сградата са дървени с декоративна живопис. Иконостасът е рисуван. Преобладаващи са растителните мотиви. По царските двери и венчилките на иконостаса дърворезбата е примитивна и наподобява овчарската. Иконите са рисувани. Камбанарията е западно от черквата и е висока 6 м. Камбаната е отлята на място от братя Алексиеви от гр. Пловдив, като за целта е събиран бакар от селото и околните селища. Полилеите са от дърво и са направени от Стоил Гущеров и Георги Златинов от Крънджилица. Такива полколей има в почти всички храмове в Кършияка. Първ свещеник в храма е бил Димитър Иванов от Берово. Най-продължително- 69 години в храма е служил свещеник Серафим Дуев.

На 31.12.1934 г. Община Никудин е имала 3552 души, които са живеели в селата: Добри лаки- 887д., Занога- 33д., Иваново- 219д., Игралище- 822д., Клепало- 225д., Колибите- 205д., Крънджилица- 256д., Махалата- 432д., Никудин - 473д. При преброяване на населението на страната през 1926г. за с.Никудин е посочено: Сгради- 57, домакинства- 72, население- 387д., от които бежанци - 4д. Трите махали, от които се е състояло селото преди да се окупни са били: Темноборска, Папринска и Връсинкова. Първото училище се открива през 1910/11 учебна година. По нареждане на Яне Сандански за учител е изпратен Иван Тодоров Ангов от Петрич, деец на ВМРО, който е имал задача освен учителствуването да подготви селото за бунт. Първи кмет на новоизградената община Никудин през 1934 г. става софиянецът Тинчев. Той построява сградата на общината, обора и прави първо водохващане през 1938 г. Поредност на височините западно от

селото: Тиша, Чукарките, Премката, Ябъките, Луко, Премката, Острата чука, Троолъо. 1915г.
Списък на новоприсъединените към царството селища: Игралещка община: Игралеще, Махалата, Никудин.

Река Лебница, която приема водите от Клепалска, Добрилъшка и Цървилска е с дължина 50 км, водосборна площ - 318 кв. км, средногодишен отток- 2,31 куб. м/сек. Влива се в р.Струма под гр. Сандански - точно срещу спускащата се от Пирин р. Санданска Бистрица.

САМОДЕЙНА ГРУПА ЗА ИЗВОРЕН ФОЛКЛОР

с. Никудин

Групата е създадена през 1972 г. от Добриня Чапкънова със задача да издирва и съхранява песни, танци и обичаи, характерни за Кършияка. В първите години в дейността ѝ участват 18 изпълнители. През 1975г. е изградена детска група, но тя просъществува за кратко.

По-значими участия: Р. Македония - гр. Битоля 2006 г., с. Невестино – Кюстендилско - два пъти-две първи места, Благоевград, Сандански - 1978г. „Малешиево пее и танцува" - само едно пропуснато участие, Илинденци-Трифон Зарезан, Копривщица - два пъти с първи места, „Пирин пее"-шест участия - две първи места, „Леб и вино" - с. Спатово.

Песни, които изпълнява групата - бавни, хороводни, Великденски, Яновденски, Вайдудуле и др.

Обичаи: „Никудинска сватба - понеделник", „Налево оро".

Участници в групата: Севда Янчева, Росица Тюфекчиева, Мария Янчева, Нада Янчева, Велика Стоянова, Йордана Петрова, Яна Петрова, Фикия Мицева, Йордана Терзиева, Елена Златкова, Елена Николова, Тодора Димова, Румяна Златкова, Мария Стивасарова, Митра Георгиева, Борислав Стамболиев, Кирил Янчев, Иван Терзиев, Иван Николов, Йордан Янчев.

Носиите, с които се представят самодейците са купувани от стари баби или шити по-късно от самите тях: и са запазили характерния за този, малко откъснат от другите свят.

Димитър Чапкънов